

FREDNING AF ARKTISK DYRELIV

Af professor, dr. phil. *R. Spärck*

Den internationale naturfredningsunion – IUPN – har i slutningen af august d. å. holdt sit fjerde årsmøde (General Assembly) i København, og i forbindelse med dette årsmøde har der været afholdt et symposium om økologi og naturfredning og et fagligt diskussionsmøde, hvor det ene af de tre emner, der forelå til diskussion, var den arktiske faunas beskyttelse. Den internationale naturfredningsunion (International Union for the Protection of Nature) er stiftet i 1948 i Fontainebleau i Frankrig og omfatter ca. 200 medlemmer, fordelt på næsten alle nationaliteter. Medlemmerne er enten regeringer, bl. a. er den danske stat medlem, eller institutioner og foreninger, der beskæftiger sig med naturfredning og derhen hørende problemer. De faglige diskussioner foregår på den måde, at en række indlæg skrives på forhånd og omsendes til mødets deltagere forud for dette, således at der på selve mødet kun gives et resumé af de forud skrevne indlæg, hvorpå der følger en mundtlig diskussion.

Vedrørende den arktiske fauna forelå der 10 indlæg – et om den canadiske hvalros af M. J. Dunbar, under krigen canadisk konsul i Godthåb, et om den grønlandske hvalros af Chr. Vibe, et om isbjørnen i Canada af R. Glover, et om isbjørnen ved Grønland af R. Spärck, et om det canadiske rensdyr af A. Banfield, et om det grønlandske rensdyr af Chr. Vibe, et om klapmydsen af H. Lillie, et om knortegåsen af Finn Salomonsen, et om truede fuglearter på Grønland ligeledes af Finn Salomonsen og endelig et om truede arktiske dyr i de skandinaviske højfjelde af K. Curry-Lindahl. Det fremgik klart af disse 10 indlæg, at de fleste arktiske dyrearter har været i tilbagegang i de sidste årtier. Denne tilbagegang skyldes til en vis grad ændringer i de ydre kår, bl. a. ændring af klimaet. Rensdyrets forsvinden fra Østgrønland i begyndelsen af dette århundrede fandt således sted på et tidspunkt, da denne del af Østgrønland var ubeboet og kun sjældent besøgt af enkelte jægere og fangstmænd, hvorfor det med sikkerhed kan fastslås, at det grønlandske rensdyrs forsvinden er sket uden menneskers medvirken. Tilbagegangen i antal af flere havpattedyr fra grønlandske kyster – f. eks. narhval, hvidhval, forskellige arter af sæler – må også, i hvert fald til en vis grad, skyldes klimaforbedringen.

Men det er dog ganske øjensynligt, at klimaforandringen ikke er den eneste grund

Den internationale naturfredningsunion under kongressen i København i august dette år, hvor især den truede arktiske dyreverden var til debat.

til tilbagegangen i antallet af arktiske dyr. Også menneskers forfølgelse er i høj grad ansvarlig for tilbagegangen. Dette skyldes dels den kendsgerning, at indianere og eskimoer har fået moderne geværer, motorbåde og andre tekniske forbedringer, dels at adskillige arktiske områder nu er lettere tilgængelige for mennesker på grund af flyvemaskiner og andre moderne transportmidler.

De arktiske havpattedyr synes særlig at være blevet ofre for menneskers forfølgelse. Grønlandshvalen er et tragisk eksempel herpå. Bestanden af hvalrosser synes nu at være så lille i mange arktiske have – den er sjælden øst for Grønland, og vest for Grønland er det samlede antal af hvalrosser ikke over 7-10.000 – at det er tvingende nødvendigt at beskytte denne art ved international overenskomst for at undgå fuldstændig udryddelse.

Klapmydsbestanden skønnes at være gået tilbage til ca. $\frac{1}{3}$ af sin tidligere størrelse, og beskyttelse er også her påkrævet.

Det må erindres, at flere af disse arktiske pattedyr er af uhyre betydning for visse indfødte befolkninger, der lever under yderst strenge kår og næsten udelukkende er afhængige af jagten på disse dyr.

Der er derfor to grunde til at beskytte eller regulere jagten på sådanne dyr: 1) et videnskabeligt og naturfredningsmæssigt synspunkt, 2) den kendsgerning, at disse dyr er livsvigtige fødeemner for indfødte befolkninger i visse områder.

Da marine eller delvis marine pattedyr såsom hvalros, klapmyds og isbjørn, er vandrende arter, som er i stand til at spredes over meget store områder, er de ikke bundet til eet lands territoriale farvande. Beskyttende og regulerende forholdsregler må derfor i sådanne tilfælde gennemføres af flere lande i forening. Fredning af disse dyr er derfor et emne, der er specielt egnet for en international institution som IUPN.

De arktiske dyrearter lever under meget specialiserede kår, antallet af individer er ofte lille (den fuldstændige bestand af knortegæs anslås kun til at være ca. 20.000, antallet af rugende havørne i Grønland er mindre end 100) og følgelig har selv små ændringer i de ydre kår stor indflydelse på udbredelse og antal hos sådanne arter. I vinteren 1953-54 havde Østgrønland – i hvert fald i de centrale dele – et meget stort snefald, mange steder med et snelag på 2-3 m, hvilket er meget usædvanligt i dette land. Resultatet af dette snefald er, at hundreder, ja måske tusinder af moskusokser døde af sult. Så vidt vides døde næsten hele bestanden af kalve fra somrene 1953 og 1954. Dette viser klart, hvad en ændring i klimaet i den centrale og nordlige del af Østgrønland og usædvanlig store snefald kan betyde for en dyreart.

Arktiske dyr har hidtil været i stand til at eksistere til trods for yderst ugunstige ydre kår, fordi de levede i afsidesliggende og vanskeligt tilgængelige områder, hvor forfølgelse fra menneskets side indtil de sidste årtier har været af ringe betydning. Men i løbet af de sidste år har forholdene ændret sig. Det er derfor nu påkrævet at overveje større beskyttelse for de arktiske dyr, dels ved internationale overenskomster vedrørende de vandrende marine pattedyrarter og trækkende fugle, dels ved at indføre kortere jagttid og oprette reservater og fredede områder også i arktiske egne.

Under diskussionen på mødet viste der sig fuld tilslutning til tanken om, at der nu må gøres en indsats for at beskytte den arktiske fauna mod yderligere decimering. Unionen nedsatte dels et stående udvalg med repræsentanter for Canada, Danmark, Finland, Norge, Sverige og U. S. A. til nærmere at behandle disse problemer, dels fremsendtes der en henvendelse til den finske, norske og svenske regering med henstilling om at søge den stærkt truede arktiske fauna i de skandinaviske højfjelde (lossen, jærven, polarræven og jagtfalken) yderligere beskyttet. Endelig besluttedes det at henlede de interesserede regerings opmærksomhed på den fare, der truer arter som hvalros og isbjørn, idet man samtidig henstiller, at landene omkring det nordlige Atlanterhav søger gennemført internationale konventioner til beskyttelse af de pågældende arter.